

Sosyal Medya Çağında Çocuk Hakları İhlali: “Sharenting”

Child Rights Violations in the Age of Social Media: “Sharenting”

Burcu BİTER

Doktorant, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı İletişim Bilimleri Bilim Dalı, burcubtr94@gmail.com, 0000-0002-7798-9158

Anahtar Kelimeler

Çocuk Hakları,
Sharenting (Paylaşan Ebeveynlik),
Sosyal Medya,
Çocuk Hakları İhlali

Öz

Günlük yaşamın ayrılmaz ve adeta vazgeçilmez bir parçası haline gelen sosyal medya, ebeveynlere, diğer ebeveynlerden tavsiyeler almak, yapılan canlı yayınlarda uzmanlarla sanal da olsa bir araya gelip onlara sorular sormak gibi birtakım faydalar sağlamaktadır. Bununla birlikte, bilinçsizce yapılan ve özellikle “sharenting” olarak literatüre geçen paylaşımlar, çocuklarını yetişkinliğe kadar takip edecek zararlara sebep olabilmektedir. Ebeveynler farkında olmadan çocuklarının mahremiyet ve unutulma haklarını ihlal etmekte ve başkaları tarafından istismar edilmelerine sebep olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, konuyla ilgili araştırmaları, tartışmaları ve çözüm yollarını bütünlüklü bir şekilde ortaya koymaktır. Bu amaçla ilk olarak sharenting olgusu çerçevesinde seçilmiş olan çocuk hakları ve önemli bir kişilik hakkı olan mahremiyet hakkına ilişkin kitaplar, makaleler, web siteleri, uluslararası sözleşmeler taranmış ve analiz edilmiştir. Çalışmanın sonraki bölümünde sharenting olgusu ele alınarak bu olgunun ne olduğu, hangi durumlarda ortaya çıktığı, ne gibi riskler taşıdığı ve sonuçlarının neler olabileceği gibi sorulara alanyazın, haber siteleri ve güncel veriler incelenerek yanıtlar aranmıştır. Son olarak, çocukların fotoğraf ve videolarının sosyal medya ortamında paylaşılmasına dair yasal düzenlemeleri içeren literatürün derinlikli bir incelemesi yapılmış ve sharenting içeriklerinin risklerini ortadan kaldıracak çözüm önerileri sıralanmıştır.

Keywords

Children’s Rights,
Sharenting,
Social Media,
Violation of Children’s Rights

Abstract

Social media, which has become an indispensable part of daily shopping and sales, provides parents with the benefits of getting advice from other families, coming together with the ones used in live broadcasts, even if virtually, and questioning them. However, sharing done unconsciously and especially referred to as “sharenting” in the literature, can cause harm that will continue to be followed by children until they become adults. Parents unknowingly violate their children’s right to privacy and to be forgotten, and this may cause others to exploit this. The aim of this study is to present the research, discussions and solutions on the subject in a holistic manner. For this purpose, firstly, books, articles, websites and international agreements on children’s rights and the right to privacy, which is an important personal right, were scanned and analyzed within the framework of the phenomenon of sharenting. In the next section of the study, the phenomenon of sharenting is discussed and answers to the questions of what this phenomenon is, in what situations it occurs, what risks it carries and what its consequences may be are sought by examining the literature, news sites and current data. Finally, an in-depth review of the literature covering the legal regulations regarding the sharing of children’s photos and videos on social media was conducted and solution suggestions that could eliminate the risks of sharenting content were listed.

Giriş

Çocukluk moderniteye içkin bir olgudur (Atatanır, 2022, s. 209). Bununla birlikte mahremiyetin kendisi de moderniteye özgüdür ve karşılıkları bir arada barındıran bir sistem olan modernitede bugün, çocukluğa da mahremiyete de yönelik pek çok tehdit bulunmaktadır. Sosyal medya kullanımının kontrolsüzce yaygınlaşması, insanların mahremiyete ilişkin algısını tümüyle değiştirmiştir. Mahremiyet, moderniteye özgü bir kavram olarak ortaya çıkmış ve başlangıçta korunması gereken bir hak olarak kabul görmüştür. Fakat 20. yüzyılda iletişim teknolojilerinin gelişimiyle, özellikle bir gösteri aracı olan televizyonun yaygınlaşmasıyla mahremiyet hususunda kırılma noktası yaşanmıştır. Bir diğer deyişle, mahremiyet alanı kamusal alana taşınmış, özel alanlar şeffaf hale gelmiştir. Bugün ise söz konusu şeffaflığın ileri boyutlara ulaştığını görüyoruz. Sözelimi, televizyon çağında, yatak odası en fazla talk showlarda sohbet konusu olmaktadır (Bauman, 2018, s. 75-76) bugün fotoğraf ve videolar şeklinde sosyal mecralarda paylaşılmaktadır. Sosyal medya içeriklerinin ihlal tanımayan sınırsızlığının rüzgârı çocukları da içine katmış ve çocukların mahremiyet haklarının ihlali sorunu ortaya çıkmıştır.

Türkçede tam bir karşılığı olmamakla birlikte “Sharenting” kavramı, ebeveynlerin çocuklarına ait fotoğraf ve videoları sosyal medya ortamlarında paylaşmalarını ifade eden bir kavramdır. Çocukların beslenmelerinden tuvalet ya da banyodaki görüntülerine kadar her türlü mahrem durumlarının kamuya açık şekilde paylaşılmasının yanı sıra çocukların yer aldığı içeriklerin ticari maksatlarla kullanılması da söz konusudur. Dünyada ve Türkiye’de hedef kitlesi çocuklar olan, içeriklerin çocukların üzerinden oluşturulduğu yüzlerce Youtube kanalı vardır. Bizzat ebeveynler tarafından oluşturulan ve ticari kazanç elde edilen bu içeriklerde çocukların başta mahremiyet hakkı olmak üzere pek çok hakkı ihlal edilmektedir. Öyle ki bu durum post modern anlamda “çocuk işçiliği”ne de işaret etmektedir. Söz konusu içeriklerin hem üreticisi hem de tüketicisi olan çocuklar, yaşları itibarıyla nasıl bir işin içinde olduklarının ve bu içeriklerin hayatlarına etkilerinin bilincinde değillerdir. Çocukların internet ortamında paylaşılan görüntüleri, mahremiyet haklarının ihlal edilmesi, büyüdüklerinde bu paylaşımlar nedeniyle siber zorbalığa veya akran zorbalığına maruz kalabilmeleri ve pedofili gibi birtakım tehditleri beraberinde getirebilmektedir. Dolayısıyla çocukların hakları ebeveynler tarafından korunması gereken ihlal edilmektedir.

Yetişkin haklarıyla birlikte insan hakları hukukunun bir parçası olan çocuk hakları (Uğurlu, Gülsen, 2014, s. 4), çocuğun sosyal, ekonomik, ahlaki, bedensel, zihinsel ve duygusal olmak üzere pek çok açıdan korunmasına ve gelişmesine önayak olan haklardır. Söz konusu haklar, çocuk hukukunu ilgilendiren kurallarca düzenlenmiştir ve yargı organları tarafından gerçekleştirilen koruma yollarına kavuşturulmuş haklardır. O halde çocuk hakları, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımlardan özgürlük ve saygınlık içinde, sağlıklı ve normal biçimde gelişebilmesi için hukuk kuralları ile korunan yararlarıdır şeklinde tanımlanabilir. Çocuk haklarını güvence altına alan hukuk kuralları, çocuğun değerini koruma amacının araçlarıdır (Akyüz, 2012, s. 3). Çocuk haklarının önemini kavrayabilmek için çocuk haklarının tarihsel arka planına değinmek yerinde olacaktır.

Çocuk Haklarının Tarihsel Gelişimi

Hukuk alanında yeni bir kavram olan “çocuk hakları” ifadesi, tarihsel olarak 20. yüzyılda düzenlenen sözleşmelere dayanmaktadır. Sözleşmelerin yanı sıra Avrupa coğrafyasını sarmalayan hümanizm felsefesi ve “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” sloganıyla ortaya çıkan Fransız İhtilali de çocukların kendilerine özgü haklara sahip olabilecekleri fikrine zemin hazırlamıştır. İsviçreli pedagog ve filozof Johann Heinrich Pestalozzi’nin bilhassa yoksul ve kimsesiz çocukların korunması hususundaki çabaları, Batı dünyasını bu konuda sorumluluk almaya yönlendirmiştir (Akyüz, 2013, s. 24).

Pestalozzi’nin çalışmaları şu gerçeği ortaya koymuştur; toplumsal değişim neticesinde zayıflayan aile kurumu, bir yapı olarak çocuğu yeterince koruyamamaktadır, bu nedenle devletin de bu

hususla devreye girerek sorumluluk alması gerekir. Zira 19. yüzyıla kadar Avrupa’da etkili olan Roma Hukukunda çocuğun korunması, gelişimi ve eğitimine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı; kanunlar daha çok ebeveynin yararını gözetmekteydi. Çocuk, iş gücü olarak konumlanmakta ve köle olarak satılabilmekteydi. Modern Hukuk ise 20. yüzyılda şekillenmeye başladığında içinde çocuk haklarının temellerini oluşturan gelişmeleri de barındırmaktaydı (Dirican, 2018, s. 43-44).

Birinci Dünya Savaşı sonrasında gelişen çağdaş hukuk sisteminde “velayet” kavramı bulunmaktadır. Bu kavram, çocuğun bakımının, barınmasının, eğitiminin sağlanmasını amaçlamakta; maddi ve manevi refahını gözetmektedir (Akyüz, 2013, s. 24). İkinci Dünya Savaşı’nın tüm insanlar üzerinde olduğu gibi çocuklar üzerinde de yıkıcı etkileri olmuştur. Bunun üzere Avrupa ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülke, çocuklara yönelik hassas tutumlar sergilemeye başlamıştır. İnsan hakları hususunda çalışmaların hız kazanması, çocuklara ilişkin tanım ve kavramları da dönüştürmüştür. Odak noktasını çocuğun oluşturduğu kamusal politikalar yapılmaya başlanmıştır (Atatanır, 2022, s. 210). Çocuk haklarının tanınması ve güvence altına alınmasında 20. yüzyılda yapılan uluslararası sözleşmeler oldukça etkili olmuştur.

Çocuk Haklarına İlişkin Evrensel Metinler

Dünya çapında çocuk haklarını kapsayan ilk belge, 1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilen “Çocuk Hakları Cenevre Bildirgesi”dir. Çocukların korunmasını esas alan bir örgüt kurma fikri 1894’te Jules de Juene tarafından ortaya atılırken, bu husustaki ilk girişim 1912 yılında İsviçre’de gerçekleşmiştir. Birinci Dünya Savaşı’nın çıkmasıyla kesintiye uğrayan çocuk haklarına yönelik çalışmalar, 1921 tarihinde Brüksel’de “Uluslararası Çocukları Koruma Birliği”nin kurulmasıyla devam etmiştir (Akyüz, 2013, s. 36).

Çocuk Hakları Cenevre Bildirgesi (26 Eylül 1924): Çocuklara özgü hakların varlığını ve yetişkinlerin çocuklara karşı sorumluluğunu ilk kez tanıyan bir belge olarak Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilmiştir (<https://www.humanium.org/en/geneva-declaration/>). Atatürk’ün 1928’de imzalamasıyla Türkiye’nin de kabul etmiş olduğu bu bildirme beş maddeden oluşmaktadır (hukukbook.com, 2023):

1. Çocuk, beden ve ruhen tabii bir surette neşvünema bulmaya (gelişmeye) müsait şartlar içinde barındırılmalıdır.
2. Acıkan çocuk beslenmelidir, hasta çocuk tedavi edilmelidir, fikren geri kalan çocuk teşei edilmelidir (eğitilmelidir), yoldan çıkmış çocuk doğru yola getirilmelidir, terk edilmiş çocuk himaye altına alınmalı ve yardım görmelidir.
3. Çocuk hayatını kazabilecek bir hale getirilmelidir ve her türlü istismara karşı siyanet edilmelidir (korunmalıdır).
4. Çocuk felaket zamanında en evvel yardım görmelidir.
5. Çocuk en mutena meziyetlerin kardeşlerinin hizmetine vakfedebilmesi lazım geleceği hisleri ile büyütülmelidir (yeteneklerini toplumun hizmetine adayacak bir ruh ile yetiştirilmelidir).

Çocuk Hakları Bildirgesi (1959): Birleşmiş Milletlerin yetmiş sekiz üye devletinin tamamı tarafından 20 Kasım 1959 tarihinde oybirliğiyle kabul edilmiştir. Kürtaj konusunda tavır almak istenmediğinden çocukluğun başlangıcı ve bitişi ile ilgili bir tanımlama yapılmamıştır. Fakat önsözde, çocukların doğumdan önce ve sonra uygun yasal koruma da dahil özel bakım ve korumaya ihtiyaçlarına yer verilmiştir. Eşitlik hakkı, vatandaşlığa sahip olma hakkı, anlayış ve sevgi görme hakkı, zulüm ve istismara karşı korunma hakkı gibi hakları içeren 10 ilkesi vardır (<https://www.humanium.org/en/declaration-rights-child-2/>).

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi (1989): Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989’da kabul edilen bu sözleşme, üç kısımdan ve 54 maddeden oluşmaktadır. Çocuk haklarının en geniş kapsamda yer aldığı sözleşme Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’dir. Bu sözleşmeye göre çocuk hakları; yaşamak hakları, gelişme hakları, korunma hakları ve katılma hakları olmak üzere dört ana başlıkta toplanmaktadır (Akyüz, 2012, s. 4).

Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (1996): Avrupa Konseyi tarafından 1 Ocak 1996 tarihinde imzalanan sözleşmenin amacı, Sözleşme’nin 1. Maddesinde şu şekilde belirtilmiştir; “Çocukların yüksek çıkarları için, haklarını geliştirmek, onlara usule ilişkin haklar tanımak ve bu hakların, çocukların doğrudan ve diğer kişiler veya organlar tarafından bir adli merci önündeki, kendilerini ilgilendiren davalardan bilgilendirilmelerini ve bu davalara katılmalarına izin verilmesini teminen kullanılmasını kolaylaştırmaktır.” (cocukhaklari.barobirlik.org.tr)

Çocukluğun yetişkinlik ve bebeklikten ayrı bir olgu olarak ele alınmaya başlaması 16. yüzyıla denk gelmektedir. Okula gitmeye ve okuma yazma öğrenmeye başlayanlar, çocukluk dönemine mensup kişilerdir. Sanayi Devrimi ve sosyal devlet anlayışının etkisiyle okuryazarlık değerli bir hale gelmiş, okulların sayısı artmış ve eğitim görme, yetişkinlik statüsüne erişmede önemli bir rol oynamaya başlamıştır (Postman’dan akt; Atatanır, 2022, s. 209). Bu gelişmelerin neticesinde çocukluk ilk defa, insan hayatının önemli bir dönemi olarak önem kazanmıştır. Modernitenin çocukluk olgusuna olumlu etkisi olduğu gibi olumsuz etkileri de olmuştur. Sanayileşme, göç ve şehirleşmenin etkisiyle çocuk işçilik gibi sorunlar baş göstermiş ve çocuklar korunması gereken bir sosyal grup olarak görülmeye başlanmıştır (Atatanır, 2022, s. 209-210). Nitekim, çocuk haklarının güvence altına alınmak istenmesine yönelik çalışmalar da bu yıllara rastlamaktadır. Zamanla çocukların eğitim görme, sağlık hizmetlerinden yararlanma, ayrımcılığa maruz kalmama gibi haklarının yanı sıra mahremiyet hakları da gündeme gelmiştir.

Mahremiyet Hakkı

Mahremiyet, kişilerin özel yaşamına işaret eder. Mahremiyet alanı kişinin yalnız başına kalabilmediği, istediği şekilde düşünüp hareket edebildiği ve başka kişilerle ne zaman, nerede, hangi koşullarda etkileşime geçeceğine yine kendisinin karar verdiği esasen bir özerklik alanıdır. Bu alan özelinde sahip olduğumuz bütün haklar, mahremiyet hakkı olarak ifade bulur. Mahremiyet hakkı, diğer kişilerle ilişkisi tamamen kesmek demek değildir; yalnızca bir kimsenin, kendi hayatını başkalarıyla ne ölçüde paylaşacağını belirleme hakkını anlatır (Yüksel, 2003, s. 182). David Lyon’la birlikte kaleme almış olduğu “Akışkan Gözetim” kitabında Zygmunt Bauman, mahremiyeti bir kimsenin kendi alanı, bölünmemiş özerkliğinin bölgesi olarak tanımlamıştır. Bauman’a göre mahremiyet alanında kişi kim olduğuna karar verme yetkisini elinde bulundurur. Aynı şekilde bu alan kişilere kendi kararlarının tanınması ve saygıyla karşılanması için seferberlik başlatabilme imkânı da sunar (Lyon ve Bauman, 2016, s. 41).

Anthony Giddens “Mahremiyetin Dönüşümü” adlı kitabında, mahremiyeti şu şekilde ifade etmiştir: “Mahremiyet, etkileşimsel bir betimleme olarak değil, pratik eylem planları tanımlayan bir ayrıcalıklar ve sorumluluklar kümesi olarak anlaşılmalıdır” (Giddens, 2018, s. 185). Richard Sennett’a göre ise mahremiyet bir görüş biçimini ve insan ilişkilerinde bir beklentiye ifade eder. Mahremiyet insan tecrübesinin yerleşmesidir (Sennett, 2016, s. 423). Kısacası mahremiyet hakkı, kişinin kamusal alana dahil olup olmama veya ne düzeyde dahil olacağı hususunda karar verme yetkisini elinde bulundurması demektir. Mahremiyet bir ihtiyaçtır ve üç şekilde ortaya çıkmaktadır (Yüksel, 2003, s. 182):

1. Yalnız kalma veya tek başına olma isteği,
2. Arkadaşlar ve yakın tanıdıklar gibi kişilerle diğer insanların müdahalesinden uzak şekilde ilişki ve iletişim kurma isteği,
3. Kişisel olarak tanınmadan, yani dikkatleri üzerine çekmeden kamu yaşamına katılma talebidir. Bunlar karşılanmadığında mahremiyete ilişkin birtakım tehditler ortaya çıkar.

Mahremiyete Yönelik Tehditler

Mahremiyet bilinci, modernleşme sürecinin bir sonucudur ve hukuksal olarak güvence altına alınan bir hak olmuştur. Dijitalleşmenin hükmündeki ve içinde bulunduğumuz 21. yüzyılda kişilerin mahremiyet hakkı ve kişisel özgürlük alanları ciddi tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu tehditlerin kaynağı yalnızca devlet mekanizması değil, aynı zamanda özel kişi ve kuruluşlardır (Yüksel, 2003, s. 183). Kamu hukuku profesörü Alan Westin'e göre, mahremiyete yönelik olarak kendini ifşa etme, merak ve gözetleme olmak üzere üç tane tehdit unsuru vardır (Yüksel, 2003, s. 185-187). İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda ise bu üç tehdit kaynağının geçerliliğini korumakla birlikte, özellikle kendini ifşa etme ve gözetlemenin oldukça ön plana çıktığını ve arttığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bauman'a göre, modernite öncesi itiraf anlayışı ile modern itiraf anlayışı arasında göz ardı edilemeyecek bir fark vardır. Modern yaşamdan önceki itiraf anlayışında ifşalanan bir suçun bedensel ya da ruhsal işkencecilere itiraf edilmesi biçimindeydi. Modern yaşamın itiraf anlayışı ise içsel benliğin ortaya konması ve birey olmanın temeli sayılmaktadır. Diğer bir deyişle yeni itiraf anlayışı, mahremiyeti bir yandan zaferle taçlandırırken öte yandan zaferini elinden alarak mağlubiyet yaşamasına sebep olmuştur. Bu sebeple moderniteye özgü itiraf anlayışı karşıtlıkları içinde barındırır (Lyon ve Bauman, 2016, s. 40-41). Bauman, mahremiyetin kamulaştırılmasının bizlere özgürleşme adı altında sunulduğundan bahseder. Oysa bu, bir özgürsüzleştirme pratiğidir. Daha önce mahremiyet hakkının savunucusu olan özel alan, artık aleniyet hakkının merkezi olarak konumlanmaktadır (Bauman, 2018, s. 73-74). Mahremiyete ilişkin değişen bu durumu dijital çağda net bir şekilde görebiliriz.

Güney Koreli kültür kuramcısı Byung-Chul Han, "Şeffaflık Toplumu" adlı kitabında, dijitalleşmenin her şeyin içine işlenmesi sebebiyle gizli hiçbir şeyin kalmadığına dikkat çeker (Han, 2017, s. 65). Paul Virilio, internetin mahremiyetin dönüşümü üzerindeki etkisini June Houston adlı kişinin hikayesi üzerinden açıklar. Houston, hayalet saldırılarından korktuğu için evinin içine on dört tane kamera yerleştirmiş ve kamera görüntülerini internet üzerinden paylaşmıştır. Virilio'ya göre korku ve kaygıların sebep olduğu bu durum ticari gözetimin de önünü açmıştı. Zira internet ağlarının bütün dünyayı kaplamış olduğu günümüzde, mahremiyet alanlarının şeffaflığı, küresel ticaret ve reklamcılık sektörüne şekil vermektedir. Virilio'ya göre internet teknolojisinin zaman ve mekânı önemsizleştiren anıdalığı, mahremiyet algısını değişime uğratmıştır. Mahremiyetin teşhir edilme kaygısı ortadan kalkmış, yerine mahremiyetin gönüllü olarak teşhiri gelmiştir (Virilio, 2003, s. 59-61). Benzer bir şeyi Bauman da dile getirmiştir. Bauman'a göre çağımızda insanları korkutan şey, mahremiyetlerinin ifşalanması ya da ihlal edilmesi değil aksine çıkış kanallarının kapanması korkusudur. Bauman, mahremiyetin günümüzdeki durumunu şu şekilde özetler: "Mahremiyet kamusal alanı istila etti, fethetti ve sömürgeleştirdi; ama maalesef gizlilik hakkını, yani en belirleyici özelliği ve en el üstünde tutulan ve en hararetle savunulan ayrıcalığını kaybetmek pahasına" (Lyon ve Bauman, 2016, s. 41).

Bauman'a göre internetteki sibermekânlar, Jeremy Bentham'ın projesi olan Panaptikon'un günümüzdeki karşılığıdır. Bauman bu konuya açıklık getirmek için, Zamyatin'in Biz adlı eserinden bahseder. Eserde, şehirdeki herkesin kendilerine ait evleri vardır, bununla birlikte bu evlerin duvarları içeriye gösterecek şekilde camdan yapılmıştır (Bauman, 2017, s. 62-64). Günümüzdeki sosyal medya ortamına baktığımızda, eserdeki durumdan çok da farklı bir yapıda olmadığını görürüz. Sosyal medya ortamında herkesin kendine ait bir ya da kimi zaman birden fazla sosyal medya hesabı bulunmaktadır. Fakat bu hesapların kişilere ait özel hesaplar olması bir yanlısamadır. Zira bu hesapların duvarları gerek diğer kullanıcılar gerek işletmeler ve gerekse de siyasi hegemonya açısından son derece şeffaftır.

Tekno-kötümser yaklaşımlarıyla tanınan Evgeny Morozov, The New York Times'da yayınlanan "Sosyallığın ve Umumiyetin Zorbalığı: Siberflanörün Ölümü" başlıklı yazısında, sosyal medya ortamındaki sosyallik yanılığını Facebook örneğiyle açıklamıştır. Morozov'a göre Facebook'un ideolojisi,

insanların yaptıkları bütün etkinlikleri herkese açması üzerine kuruludur. Oysa söz konusu etkinlikler mahremiyet alanına aittir. Morozov, sosyal medyada yapılan paylaşımların bir sosyalleşme aldatmacası olduğunu belirtir ve bu aldatmaca nedeniyle gelecek yıllarda artık hiç kimse tek başına bir etkinlik yapamayacak hale gelecektir (Morozov, 2012, www.e-skop.com). Bugün, yenilen yemekten gidilen mekanlara kadar gerçekleştirilen bütün eylemleri paylaşma arzusunun Morozov’u haklı çıkardığı aşikardır. Sosyal medyadaki paylaşım çılgınlığı, kişisel paylaşım düzeyini de aşarak çocukların fotoğraflarının onların bilgisi, kontrolü ve rızası olmadan paylaşımına kadar gelmiş ve çocuk haklarında yeni bir ihlali gündeme getirmiştir.

“Sharenting” Kavramı

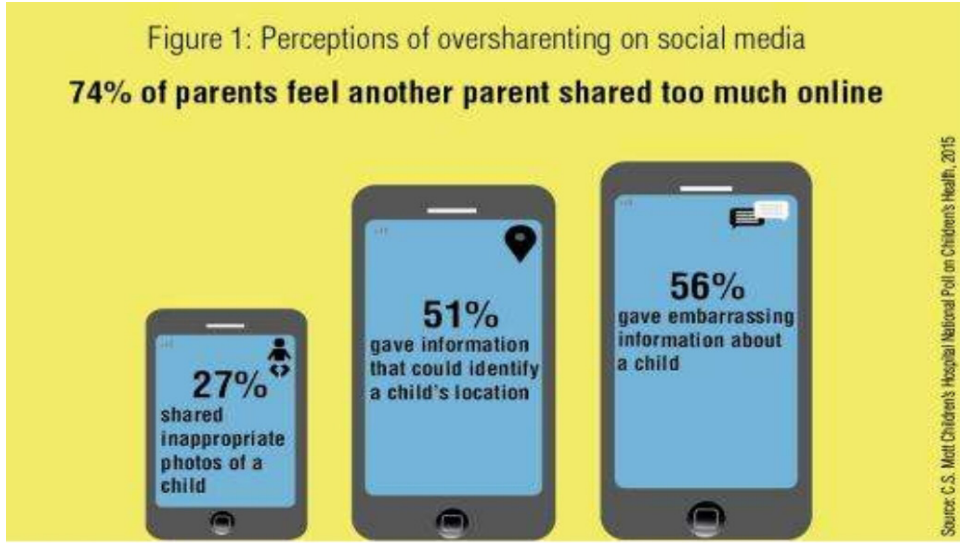
Bir ebeveynin sosyal medyayı çocukları ile ilgili pek çok detayı paylaşmak amacıyla kullanmasına, (İngilizce’de paylaşmak eylemi olan “share” ve ebeveynlik yapma anlamına gelen “parenting” sözcüklerinin birleşiminden oluşan) “sharenting” adı verilmektedir. (Kopuz, Turgut, Aslan, 2022, s. 382). Sharenting kavramı ilk olarak 2012 yılında, The Wall Street Journal’da yayınlanan bir makalede kullanılmıştır (Vigderman, 2025). Ebeveyn paylaşımlarının aşırı miktarda olması ise “oversharenting” olarak literatüre geçmiştir (Serçemeli, 2020, s. 231). Amerikan merkezli Çocuk Kurtarma Koalisyonu’nun verilerine göre, çocukların %90’ı doğdukları andan itibaren sosyal medya içeriklerinde yer almaktadırlar (childrescuecoalition.org). Ebeveynlerin, çocuklarının fotoğraf ve videolarını sosyal medyada paylaşması ve bu tür paylaşımların nedenleri araştırmalara konu olmaktadır.

Hart Araştırma Merkezi, Kasım 2015 tarihinde çocukları 6-7 yaş aralığında bulunan 589 ebeveynle bir anket gerçekleştirerek “Ebeveyn, Mahremiyet ve Teknoloji Kullanımı” başlıklı bir rapor hazırlamıştır. Anket sonuçlarına göre ebeveynlerin %19’unun, sosyal medyada, çocukları tarafından gelecek yıllarda “utandırıcı” olarak nitelendirilebilecek paylaşımlarda bulunduğu; %10’unun ise yaptığı paylaşımları silmesi için çocuğu tarafından uyarıldığı ortaya çıkmıştır (Omuralieva, Güneş Peschke ve Peschke, 2024, s. 866).

Michigan Üniversitesi’nin 2015 yılında 0-4 yaş arası çocukların ebeveynleriyle gerçekleştirmiş olduğu “Ulusal Çocuk Sağlığı” anketine göre, ebeveynlerin yaklaşık dörtte üçü sosyal medyanın kendilerini daha az yalnız hissettirdiğini söylemiştir. Bir başka deyişle, ebeveynlerin yaklaşık %70’i, daha deneyimli diğer ebeveynlerden tavsiye almak için sosyal medyayı kullandıklarını; %62’si de bu paylaşımların daha az endişelenmelerine yardımcı olduğunu dile getirmiştir (University of Michigan Health System, 2015, <https://phys.org/news>).

Anket sonuçlarına göre, ebeveynlik tavsiyeleri sosyal medyada paylaşılırken, ortak konular arasında çocukları uyutmak (%28), beslenme ve yeme ipuçları (%26), disiplin (%19), kreş/anaokulu (%17) ve davranış sorunları (%13) yer almaktadır. Bununla birlikte, ebeveynler çocukları hakkında bilgi paylaşmanın olası tuzaklarını da fark etmiştir. Ebeveynlerin yaklaşık üçte ikisi, birisinin çocukları hakkında özel bilgiler öğreneceği veya çocuklarının fotoğraflarını paylaşacağı endişesini taşımaktadır. Yarısından fazlası da çocuklarının büyüdükleri zaman kendileriyle ilgili yapılan bu paylaşımlardan utanabileceğinden endişelenmektedir (University of Michigan Health System, 2015, <https://phys.org/news>).

Türkiye’de 4-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan 401 anne ile yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, annelerin %84,3’ü sosyal medyada çocuklarıyla ilgili içerikler paylaşmaktadır. Annelerin %48,1’i yaptıkları bu paylaşımlarda herhangi bir sakınca görmediklerini ifade ederken %14’ü ise söz konusu paylaşımları doğru kabul etmemektedir. Yine %1,2 gibi düşük bir oranda da olsa annelerin bir kısmı bu türden paylaşımların suç teşkil ettiğini ifade etmiştir (Aslan ve Durmuş, 2020, s. 135). Paylaşım yapan annelerin paylaşım yapma gerekçeleri ise diğer annelere uyum sağlamak, paylaşımların beğenilmesinden duyulan mutluluk, ilgili bir ebeveyn olduğunun yansıtılması, çocuğun okuldaki başarılarının duyurulmasından duyulan keyif ve dijital arşiv oluşturma olarak sıralanmıştır (Aslan ve Durmuş, 2020, s. 145).

Görsel 1: Sosyal Medyadaki Oversharenting Algıları (University of Michigan Health System, 2015, <https://phys.org/news>)

Michigan Üniversitesi'nin anket sonuçlarının ortaya koyduğu istatistiklere göre, ebeveynlerin %74'ü başka bir ebeveynin çevrim içi ortamda çok fazla paylaşımında (oversharenting) bulunduğunu düşünmektedir. Ebeveynlerin %27'si bir çocuğun uygunsuz fotoğraflarını paylaşırken, %51'i, bir çocuğun yerini belirleyebilecek bilgiler vermiş ve %56'sı ise bir çocuk hakkında utanç verici bilgiler paylaşmıştır (University of Michigan Health System, 2015, <https://phys.org/news>).

2018 yılında ebeveyn hesapları üzerine yapılan bir araştırmanın verilerine göre, ebeveynlerin yaptıkları paylaşımların %42,8'inde çocukları bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, hesaplarındaki gönderilerin yaklaşık yarısı, çocukları üzerinden oluşturulmuştur. Aynı veriler, çocukların yer aldığı paylaşımların %25'inin ticari hedeflerle yapıldığını açığa çıkarmıştır (Erişir ve Erişir, 2018, s. 59-60). Yine 2020 yılında Pew Research Grup tarafından konuyla ilgili bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Söz konusu araştırmanın bulgularına göre, ebeveynlerin %82'si sosyal medya hesaplarında çocuklarına ait görüntü ve bilgileri paylaşmaktadır (Amber'den akt; Omuralieva, Güneş Peschke ve Peschke, 2024, s. 866).

Alicia Blum-Ross ve Sonia Livingstone, blogger ebeveynlerin ürettikleri içerikler üzerinden sharenting olgusunu inceledikleri çalışmalarında, söz konusu ebeveynlerin eşleri hakkında zaman zaman fakat çocukları hakkında her zaman yazdıklarını ortaya koymuşlardır. Ayrıca blogger ebeveynler, diğer ebeveynlere oranla daha sık ve daha fazla paylaşımında bulunmaktadırlar. Blogger ebeveynler kendi duygu durumlarını paylaşma gereği duydukları pek çok durumda çocuklarını da içeriğe dahil etmektedirler. Bazı bloggerlar, ebeveyn olarak duygusal hayatları hakkında yazmak ile doğrudan çocukları hakkında yazmak arasındaki sınırı korumakta zorluk çekmektedirler. Örneğin Beth isimli bir blogger, iki küçük çocuğunun otobüste aynı anda sinir krizi geçirmesinin kendisi için ne kadar dayanılmaz bir hale geldiğini ve içinde bulunduğu vaziyette, kendisinden yaşça büyük bir kadının ona yardım etmesinin ne kadar rahatlatıcı olduğunu yazmıştır. Yazdığı blog yazısı Beth'in bir anne olarak neler hissettiği ve diğer annelerle kurmuş olduğu "kardeşlik" duygusuyla ilgili olmakla birlikte yazısının baş rolünde çocukları yer almaktadır (Blum-Ross ve Livingstone, 2017, s. 8, 16).

2021 verilerine göre, ebeveynlerin %75'inden fazlası sosyal medyada çocuklarıyla ilgili paylaşımında bulunmaktadırlar (Vigderman, 2025, p. 9). İstatistiksel veriler, bir çocuğun ergenliğe girmeden önce, sosyal medyada ortalama 1300 fotoğraf ve videosunun paylaşıldığını göstermektedir (Açık, 2021, aa.com.tr). Ebeveynler sharenting eylemini büyük bir oranda herkese açık veya yarı açık hesaplar üze-

rinden yapmaktadırlar. Ebeveynlerin %24’ü herkesin erişimine açık hesap kullanmakta ve sosyal medya hesaplarındaki takipçilerinin %80’ni tanımamaktadırlar. Ebeveynlerin sadece %22’si sosyal medyadaki takipçilerinin hepsini gerçek hayatta tanımaktadırlar (Vigderman, 2025, p. 9-10). Bu da çocukların mahremiyeti açısından büyük bir risk oluşturmaktadır. Şayet içeriklerde yer alan çocuklar, şöhret sahibi kişilerin çocuklarıysa (hayatlarını çoğunlukla kamuya açık şekilde yaşamalarından ve ebeveynlerinin takipçi sayılarının fazla olmasından dolayı) risklerin boyutları artmaktadır.

Ünlü futbolcu ebeveynlerin sosyal medyadaki sharenting davranışlarıyla ilgili 2024 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, futbolcu ebeveynlerin yaptıkları paylaşımlarının %13’ünde çocuklarının mahremiyetini ihlal ettikleri ortaya çıkmıştır. Mahremiyetin ihlaline sebep olan paylaşımlarda çocukların bedenleri yarı çıplak bir biçimde görülmektedir. Ayrıca çocukların kişisel bilgilerine ve yer aldıkları görsellerin konum bilgisine de kolayca ulaşılabilir. Futbolcular sharenting içerikli paylaşımları ticari hedeflerle de yapmaktadırlar. Ticari kazanç için yapılan sharenting paylaşımlarının oranı ise %11’dir. Öyle ki, bu tür paylaşımlarla en çok dikkat çeken futbolcu olan Ronaldo’nun sosyal medya üzerinden elde ettiği kazanç, mesleki kazancından daha fazla hale gelmiştir (Duman, 2024, s. 235, 238).

Tüm bu veriler ışığında, ebeveynlerin çocuklarına ait görselleri paylaşma nedenleri arasında dijital bir hatıra defteri oluşturma, ebeveyn olarak yaşadıkları sorunları diğer ebeveynlerle paylaşma ve tavsiye alma isteği, anne-babalık kimlikleriyle sosyal kabul görme, çocukları üzerinden kendi egolarını tatmin etme eğilimi, daha fazla etkileşim alma olanağı, ticari kazanç elde etme gibi sıralanabilir. Fakat hangi sebeple olursa olsun dijital ortamlarda paylaşılan her içerik, içerisinde birtakım tehditleri de barındırmaktadır. Zira dijital hale gelen her bilgi, mekânsal ve zamansal sınırların ortadan kalkmasına, aynı zamanda da sanal ve fiziksel ortamların kesişmesine yol açmaktadır. Zaman ve mekân sınırlarının ortadan kalkması, kötü niyetli kişilere kolay takip ve erişim olanağı sunmaktadır (Tam ve Babacan, 2024, s. 143). Dijital ortamlarda yetişkinleri bekleyen tehlikeler olduğu gibi çocukları da etkileyen çeşitli ve çok boyutlu tehditler bulunmaktadır.

Çocuklara İlişkin Tehditler

EU Kids Online-Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Grubu (Staksrud, Livingstone, Huddon ve Olafsson) tarafından 2010 yılında 21 Avrupa ülkesinde gerçekleştirilen araştırma raporuna göre çocukları internet ortamında bekleyen riskler; içerik, iletişim ve davranış olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Şiddet, pornografi ve nefret söylemi içeren içerikler, içerik riskleri olarak isimlendirilmiştir. Siber gözetleme, siber zorbalık, yabancı kişilerle konuşma, gizliliğin ihlali ve taciz, iletişim risklerini oluşturmaktadır. Kasıtlı olarak insanları yanlış bilgilendirme, kişisel bilgileri dağıtma sokma, yalan söyleme, kumar oynama, yasadışı veri indirme ve bilgisayar korsanlığı ise davranış riskleri kapsamına girer (Salı, 2012, s. 303). Sharenting olgusu da tüm bu riskleri içinde barındırmaktadır. Sharenting, “çocukları online sömürü, siber zorbalık gibi olumsuzlukların riskine maruz bırakabileceği gibi, çocuklar anne babalarının paylaşım alışkanlıkları dolayısıyla uygunsuz materyaller veya negatif yorumlar gibi kendilerine zarar verebilecek online içeriğe de maruz kalabilmektedirler” (Omuralieva, Güneş Peschke ve Peschke, 2024, s. 881).

Çocuklara ait görüntülerin ebeveynlerce ya da çocuğun akrabaları gibi yakın çevresince paylaşılması öncelikle, çocuğun kişisel verilerini şeffaf hale getirir. İkincil bir risk ise bu tür paylaşımlarla, çocuğun sosyal ve duygusal özelliklerinin herkesçe bilinmesinin önünün açılmasıdır. Çocuğun içsel dünyasının bilinir hale gelmesi istismara kapı aralamaktadır. Çocuğu her yönüyle tanıyan istismarcının, çocuğun güvenini kazanması ve onunla bağlantıya geçmesi daha kolaydır (Özkaya, 2023, s. 25).

İnternette yapılan paylaşımların risklerinden çekinen pek çok ebeveyn çocuklarının görüntülerini yüzlerini gizleyerek paylaşma yoluna gitmektedirler. Fakat bu bile yeterli bir önlem değildir. Çocuklara ait her türlü paylaşım, gizlilik ihlali, cinsel sömürü, verilerin yasa dışı kullanımı, dijital kaçırma ve çevrim içi kalıcılık gibi çeşitli riskleri beraberinde getirebilmektedir. Zira internette paylaşıldıkları an fo-

toğraf ve videolar üzerindeki kontrol yetkisi ortadan kalkmaktadır. Mevzuat yetersizliklerinden dolayı paylaşılan görüntülerin internetten tamamen kaldırılması güç bir uygulamadır. Sharenting eyleminin taşıdığı en büyük risklerden biri ise kimlik hırsızlığıdır. Ebeveynler çoğu zaman bilinçsiz bir şekilde ve neticelerini düşünmeksizin çocuklarına ait gizli bilgileri paylaşmaktadır. Verilere göre, ebeveynler çocuklarının isim ve doğum tarihi gibi kimlik bilgilerini de içeren paylaşımlar yapmaktadır. Bugün yeni doğan bir çocuğun 5 yaşına gelene kadar internet ortamında bine yakın görüntüsü yer almış oluyor. Bununla birlikte, ebeveynlerin çocuklarının adına hesap açarak onlar adına paylaşım yapmaları da oldukça yaygınlaşmıştır. Çocuklara ait internette bulunan her veri, yasa dışı web siteleri tarafından kullanılmaya açık hale gelir. Veriler, kimlik klonlama, finansal kimlik hırsızlığı, suç teşkil eden kimlik hırsızlığı gibi dijital dolandırıcılık suçlarına malzeme olabilmektedir (Ferrera vd., 2023, <https://www.jpeds.com/>). İngiltere merkezli Barclays şirketinin tahminlerine göre, 2030 yılına gelindiğinde tüm kimlik dolandırıcılıklarının üçte ikisi, ebeveynlerin herkesin erişimine açık fotoğraf paylaşımlarından kaynaklanacaktır (Popov, 2024, p. 14).

Kişilik hakkı, gerçek kişilerin doğumla kazandıkları bir haktır ve internet ortamında çocukların fotoğraflarının paylaşılması, kişilik hakkının ihlali kapsamına girer. Çocuğun fotoğrafının paylaşılması kişinin şeref ve haysiyeti, kişinin hayat alanı ve kişinin kendi resmi üzerindeki hakkı gibi kişisel değerlerin ihlaliyle sonuçlanabilmektedir. Çocuğun uygun olmayan bir fotoğrafının ebeveynlerce paylaşılması, çocuğu akran zorbalığına maruz bırakarak kişisel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bununla birlikte, herkesin erişimine açık şekilde paylaşılan çocuk fotoğrafları, kötü niyetli üçüncü kişiler tarafından hedef haline gelebilmektedir. Bu nedenle, ebeveynlerin oldukça dikkatli olmaları gerekir. Çocuğun vücudunu teşhir eden fotoğrafların paylaşılması ise özel hayatın gizliliğinin ihlali anlamına gelir, ki bu alan korunması elzem bir alandır (Akdi, 2016, s. 129-131).

Sharenting eylemi nedeniyle çocuklar, pedofili ve pornografi tehditleriyle de karşı karşıya kalmaktadırlar. Örneğin Rusya'da bir büyükanne ve büyükbabanın Facebook'ta paylaştıkları torunlarına ait fotoğrafın, bir süre sonra pedofili bağlantılı bir sitede görüldüğü çocuğun annesi tarafından fark edilmiştir. Çocukların karşılaşabilecekleri sorunlardan bir diğeri de fotoğrafların yüz tanıma sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla kullanılabilmesidir (Yılmaz, 2021, s. 3389-3390).

Çocukların fotoğraflarının paylaşımı, çocuğun kendi resmi üzerindeki hakkını da ihlal etmektedir. Söz konusu hak ihlali, kişinin şeref ve haysiyeti ve kişinin özel alanının ihlaliyle bağlantılı bir hak ihlalidir. Fakat bazen kişi açıkça resminin yayınlanmasını yasaklamasına rağmen yayınlanmışsa sadece resim üzerindeki hak da ihlal edilmiş olmaktadır (Akdi, 2016, s. 132). Nitekim unutulma hakkı da bu kapsamda ihlal edilen bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bunlar, çocukların video görüntülerinin paylaşılması için de geçerli olan ihlallerdir. Örneğin, hedef kitlelerini çocukların oluşturduğu ve içeriklerinin yine çocuklar üzerinden oluşturulduğu "Beter Böcük", "Oyuncak Avı" ve "Oyuncak Oynuyorum" isimli YouTube kanallarında paylaşılan videolarda, çocukların yaşadıkları yerlere ilişkin konum bilgisi herkese açık bir şekilde verilmektedir. Bahsi geçen kanallarda çocukların günlük rutinleri de içeriklere dahil edilerek özel hayatlarının gizliliği ihlal edilmiştir (Tam ve Babacan, 2024, s. 148). Sharenting içerikleri nedeniyle çocuklara yönelik tehditlerin artması, ülkelerde mevcut mevzuatın konuyla ilgili yeniden değerlendirilmesini ve yeni yasal düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Konuyla İlgili Yasal Düzenlemeler

Çocukları çevrim içi paylaşım risklerinden korumak için ilk adımı atan ülkelerden biri ABD'dir. 1998 tarihinde Children's Online Privacy Protection (Çocukların Çevrim içi Gizliliğini Koruma Yasası) ABD'de yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yasa sharenting konusunda işe yarar durumda değildir, zira çocuklara ait verilerin internet ortamında paylaşımını ebeveyn iznine tabi tutmuş fakat bizzat ebeveynler tarafından yapılan paylaşımları kapsamı dahiline almamıştır (Esgin ve Gunder, 2022, s. 397).

“Sharenting” meselesi Amerika, Avustralya ve İngiltere gibi pek çok ülkede gündeme gelen bir konudur. Tartışmaların odağında, “Ebeveynlerin, çocukları ile ilgili bu tarz kişisel paylaşımları yapmaya hakkı var mı; yoksa bu, gizliliği ihlale mi girer?” ve “Şayet buna hakları varsa ne dereceye kadar var?” benzeri sorular yer almaktadır. Kimi ülkeler bu konuyu hukuksal anlamda da ele almış ve bir takım düzenlemeler yapmıştır. Ezcümle, Fransa’da çıkarılan yasaya göre, fotoğrafları paylaşımına açılan çocuklar yetişkin olduklarında ebeveynlerine söz konusu paylaşımlar nedeniyle dava açabilmektedir (Koydemir, 2018, www.milliyet.com). Fransa’nın çıkarmış olduğu yasa 6 Mart 2023 tarihinde kabul edilmiştir (Özel, 2024, www.hurriyet.com.tr/).

Sharenting dolayısıyla gerçekleşen hak ihlallerine ilişkin emsal mahkeme kararları bulunmaktadır. Sözelimi, Avusturya’da yaşayan bir genç, 11 yaşından itibaren kendisine ait müstehcen görüntüler de dahil olmak üzere, görüntülerini sosyal medya ortamlarında paylaşan ebeveynlerine dava açmıştır. Benzer bir dava Almanya’da görülmüştür. Almanya’da bir anne, boşandığı eşinin, kızları V.’ye ait fotoğrafları Facebook’ta paylaşması üzerine boşandığı eşine dava açmıştır. Davalı baba her ne kadar paylaştığı fotoğrafların sakıncalı olmadığını ve kızı tarafından seçildiğini savunmuş olsa da ilgili mahkeme, çocuğun 10 yaşında olması ve rıza ehliyetine sahip olmaması nedeniyle davacı anneyi haklı bulmuştur (Omuralieva, Güneş Peschke ve Peschke, 2024, s. 877-878). Türkiye’de de emsal bir dava 2017 yılında İstanbul’da görülmüştür. İki çocuğunu sürekli olarak sosyal medyada paylaşan blogger bir anneye eşi tarafından çocuklarını reklam malzemesi yaptığı gerekçesiyle dava açılmıştır (Esgin ve Günder, 2022, s. 400). İtalya’da ise 16 yaşındaki bir çocuk, fotoğraflarının annesi tarafından izinsiz paylaşılması üzerine dava açmış ve mahkeme hem paylaşımların silinmesine hem de çocuğa 10 bin Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir (Gültekin, 2018, s. 116).

Sosyal medyada içerik üreticisi olan ebeveynler, ürettikleri içeriklere çoğunlukla çocuklarını da dahil etmekte ve etkileşimin artması oranında bu içeriklerden gelir elde etmektedirler. Çocukların yer aldığı içerikler, sosyal medyada etkileşimi arttırmaktadır. Çocuklar üzerinden elde edilen kazanç, çocuklara ait bir hakkı doğuran çocuk malını gündeme getirmektedir. Oldukça kapsamlı bir kavram olan çocuk malı, ebeveynlerden bağımsız olarak çocuğun yalnızca kendisine ait olan malları ve bu mallar üzerindeki hakları içermektedir. Velayet ve istisnai durumlar haricinde çocuk malları, çocuğun, üzerinde hak ve sorumluluklarının olduğu malları ifade eder. Sharenting kavramına bu çerçeveden bakıldığında, ebeveynlerin çocukların görüntüleri üzerinden elde ettikleri reklam gelirleri, çocuk malı kapsamına girmekte ve hak ihlaline sebebiyet vermektedir. Bu türden bir hak ihlalinin önüne geçmek için ABD’nin Illionis eyaletinde yasal düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu yasal düzenlemeyle, çocukların yer aldığı içerikler üzerinden elde edilen kazançların bir banka hesabına yatırılması ve çocuk reşit olduğunda bankadaki gelirin çocuğa verilmesinin sağlanması amaçlanmıştır (Özen, 2025, s. 537-540).

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde yer alan Madde 16, 18 ve 19, sharenting meselesinde çocukları koruyacak niteliğe sahip maddelerdir (Kaya ve Kaya, 2017, s. 476). Söz konusu maddeler şunlardır:

Madde 16

1. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz.
2. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 18

1. Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişiminin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler.

2. Bu Sözleşme’de belirtilen hakların güvence altına alınması ve geliştirilmesi için Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklarını kullanmada ana-baba ve yasal vasilerin durumlarına uygun yardım yapar ve çocukların bakımı ile görevli kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişimini sağlarlar.
3. Taraf Devletler, çalışan ana-babanın, çocuk bakım hizmet ve tesislerinden, çocuklarının da bu hizmet ve tesislerden yararlanma hakkını sağlamak için uygun olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 19

1. Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.
2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğun ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir (<https://www.unicef.org/>)

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin ilgili maddeleri şu şekilde özetlenebilir: 16. Madde, kimsenin çocukları küçük düşürerek onurunu kıramayacağını, nitekim bu haklarının yasalarla koruma altına alındığını içerirken; 18. Madde, çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminden mesul olan ebeveynlerin, söz konusu mesuliyetlerini en iyi şekilde yerine getirmesi gerektiğini belirtir. 19. Madde ise yine kimsenin çocuklara karşı mesuliyetlerini onlara zarar verecek biçimde kullanamayacağı ve devlet mekanizmasının çocukları her türlü zarardan koruyacak şekilde önlem almakla görevli olduğunu ifade etmektedir. Ebeveynin çocuğun yararını gözetme mesuliyetinin altını çizen ve devleti çocukları koruma hususunda yükümlü kılan bu üç madde sharenting nedeniyle ortaya çıkabilecek hak ihlallerinin önüne geçebilecek önemde maddelerdir (Kaya ve Kaya, 2017, s. 476).

Ulusal mevzuata baktığımızda, Türkiye’de ebeveynlerin çevrim içi paylaşımları hususunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte 1982 Anayasası’nun 41, 42, 50, 56, 58, 61 ve 62. maddeleri çocuk haklarının korunmasını düzenleyen maddelerdir. Ulusal mevzuatta çocukların korunması amaçlarını taşıyan Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu gibi kanunlar da yer almaktadır. Türk Medeni Kanunu’nun 24. maddesi, hukuka aykırı saldırılara karşı kişilik hakkını koruyan bir maddedir. Türk Ceza Kanunu’nun ise 134, 135 ve 136’ncı maddelerinde sırasıyla özel hayatın gizliliğini ihlal, kişisel verilerin kaydedilmesi ve verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirmeye dair suç ve cezalar düzenlenmiştir (Esgin ve Gündler, 2022, s. 397, 399). Şüphesiz ki çocukları sharenting hususunda koruma sorumluluğu yalnızca yasalara bırakılamaz. Bu konuda toplumun bütün kesimlerine ve kurumlarına görevler düşmektedir.

Çözüm Önerileri

En etkili çözüm, çocuklara ait görüntülerin sosyal medya hesaplarından paylaşılmamasıdır. Bununla birlikte, görüntülerin paylaşılması tercih ediliyorsa oldukça dikkatli olunması gerekir. Çocuklar banyo ve tuvaletten ya da hasta/yaralı durumdayken fotoğraflarının çekilmemesi gerekir. Aynı şe-

kilde, çocukların güvenliğini tehlikeye düşürebilecek isim, yer tespit bilgisi gibi özel bilgilerin paylaşılması elzemdir. Yapılan paylaşımların çocukların gelişimi açısından ne gibi sonuçlar doğuracağı hesaba katılarak onları küçük düşürebilecek (lakap takılması gibi), incitebilecek ya da korkularını dışa vuracak görüntülerin kamuya açılmamasına dikkat edilmelidir.

Yapılan paylaşımlarda ebeveynlerin dijital kimliklerinin katkısı değil; çocuğun üstün yararı gözetilmelidir. Çocuklara ait görüntüler, aile gruplarında ya da yakın arkadaşlarla hatıra kalması maksadıyla dahi paylaşılmamalıdır; zira internetteki her paylaşım dijital iz bırakmakta ve üçüncü kişilerce kullanılabilir. Çocuklara özgü organizasyonlar olan mezuniyet töreni, doğum günü ve sünnet düğünlerinin etiketlemelerine yer verilmemelidir. Şayet çocuk ayırt etme gücüne sahipse, paylaşım yapmadan evvel çocuğun görüşüne başvurulmalıdır. Paylaşımın rızası yoksa, o paylaşımın vazgeçilmesi gerekir. Yine ebeveyn ve çocuklara sosyal medya okuryazarlığı eğitiminin verilmesi de sharenting konusunda alınabilecek önlemlerden biridir (Yılmaz, 2021, s. 3407-3408).

Michigan Üniversitesi Pediatri bölümünde görev yapan Sarah Clark, çocuklarla ilgili sosyal medyada yapılan paylaşımlara ilişkin olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

“Çocuklar sosyal medyayı kendileri kullanacak yaşa geldiklerinde, çoğu zaten ebeveynleri tarafından kendileri için oluşturulmuş bir dijital kimliğe sahip oluyorlar. (...) Bu ağlar, ebeveynleri daha önce mümkün olmayan şekillerde bir araya getirerek onların dertleşmelerine, tavsiyelerde bulunmalarına vs. olanak tanıyor. Ancak, paylaşım ve aşırı paylaşım arasındaki sınırın bulanıklaşması söz konusu. Ebeveynler, çocuklarının büyüdüğü zaman utanç verici veya çok kişisel bulabileceği bilgileri paylaşıyorlar ve çocuklar bu paylaşımları kimlerin gördüğü konusunda kontrol sahibi olamıyorlar.” Clark, ebeveynlerin çocuklarının mahremiyetinden sorumlu olduğunun ve sosyal medyada ne kadar paylaşım yaptıkları konusunda düşünceli olmaları gerektiğinin altını çizmiştir; ona göre, böylece hem birbirlerinin tecrübelerinden, bilgilerinden faydalanabilir hem de çocuklarının mahremiyetini koruyabilirler (University of Michigan Health System, 2015, <https://phys.org/news>).

Kanada, çocukları çevrim içi risklerden korumak adına ebeveynlere eğitim verme yöntemini uygulamaktadır. Kanada Gizlilik Komiserliği Ofisi, hem ebeveynleri, çocukların mahremiyet hakları konusunda eğitmekte hem de çocuklarda kendilerini ifade etmeyi ve dijital bilinci geliştirmek için çeşitli aktiviteler tavsiye etmektedir. Örneğin “Kelime Arama” etkinliğinde çocuklara bir bulmaca verilir ve bulmacada “göndermek, tıklamak ve paylaşmak” gibi internete ilişkin kelimeleri bulmaları istenir. Buradaki amaç, çocukların gizlilik konusundaki bilinçlerini genişletmektir. Dikkate değer bir diğer etkinlik örneği de “Yılanlar ve Merdivenler”dir. Söz konusu etkinlikte yılan ve merdiven şeklinde iki bölümden oluşan oyun tahtası bulunmaktadır. Merdiveni tırmanmak kazanmayı temsil eder ve bunun için güçlü bir şifre oluşturmak ya da internette karşılaşılan kötü bir muameleyi bir yetişkine haber vermek gerekir. Bir şifreyi ya da başkasına ait olan resmi arkadaşlarıyla paylaşan oyuncular ise oyunu kaybederek yılan bölümünden aşağı kaymak durumunda kalırlar (Özkaya, 2023, s. 30-31).

Yaygın kullanılan sosyal medya uygulamalarından biri olan Youtube, 2019 yılında çocukları korumaya yönelik bir adım atarak, çocukların yer aldığı videoların altında bulunan yorum bölümünü kapatmıştır (<https://www.haberler.com>, 2019). Çocukların yer aldığı içeriklere uygunsuz yorum yapılmasının önüne geçmek için hayata geçirilen bu karar, her ne kadar sorunu çözmüş gibi görünse de sorunu ortadan kaldırmamış, yalnızca üstünün örtülmesine vesile olmuştur (Bunu, çözüme kavuşmamış sorunların bilinçaltına gönderilmesine benzetebiliriz). Zira, videolara yorum yapılamaması, çocukların yer aldığı videoların Youtube’a yüklenmesine

ve pek çok kişi tarafından izlenmesine engel değildir. Bununla birlikte, Youtube'un bu kararı salt çocukları korumak gibi ulvi bir amaçla almadığı, bu kararı almasında, AT&T, Epic Games ve Nestle gibi küresel ölçekli şirketlerin, çocuk videolarına uygunsuz yorumlar yapılması nedeniyle Youtube'a verdikleri reklamları geri çekmiş olmalarının (<https://www.haberler.com>, 2019) önemli bir etken olduğu da unutulmamalıdır. Dolayısıyla, burada çocukların internet ortamında korunmaya çalışılmasından çok, Youtube'un ticari kaygıları ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle, çocukların dijital ortamda korunması için ticari kaygıların güdülmediği, daha kapsamlı ve etkili çözümlere ihtiyaç vardır. Bununla birlikte, çocukları korumak yalnızca sosyal medya platformlarının sorumluluğunda değildir; ebeveynler başta olmak üzere devletlere ve toplumlara önemli görevler düşmektedir.

Çocuklar belli bir yaşa gelene kadar kendi haklarının bilincinde ve onları koruyabilecek yetkinlikte olmadıkları için devlete, ebeveynlere ve toplumun bizzat kendisine önemli görevler düşmektedir. Bilhassa, ebeveynlerin çocuklarını gelecek zaman diliminde tehdit edebilecek, onların yararını zedeleyebilecek paylaşımlar yapmaktan kaçınmaları gerekir. Bu sebeple ebeveynlerin bilinçlendirilerek, sosyal medya kullanımı konusunda farkındalık düzeylerinin artırılması sağlanmalıdır. Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının bu konuda aktif şekilde çalışması; yasalar çıkararak uygulamaya geçirmesi ve çocukları sosyal medya ortamının malzemesine dönüştürenler hakkında cezai yaptırımlar uygulaması gerekir (Çimke vd., 2018, s. 266).

Değerlendirme ve Sonuç

Sosyal medya, Debordian anlamda bir gösteri alanıdır. Geleneksel medyanın önemli bir parçası olagelen gösteri, sosyal medya ortamında yeni boyutlar kazanmıştır. Sosyal medya uygulamalarının kolay ulaşılabilir, düşük maliyetli ve yenilikleri içeren, yeniliklere açık yapısı nedeniyle, kültür endüstrisine ait ürünlerin bu tür mecralarda gösteri haline gelmesi daha kolaydır. Sosyal medya ortamında herkes hem üretici hem de tüketicidir ve sosyal medyada teşhir edilen her bir özel hayat, gösteriyi oluşturan birer parça haline gelmiştir (Çakır, 2017, s. 31). Sosyal medya aynı zamanda, kişilerin gelir elde ettikleri bir mecradır. "Influencer" adı verilen içerik üreticiler, ürettikleri içerikler aracılığıyla para kazanmaktadırlar. Sosyal medyanın büyük bir gösteri alanı olduğunu göz önünde bulundurursak, burada üretilen ve paylaşılan içeriklerin çoğunlukla ilgi çekici ve eğlendirici içerikler olduğunu söyleyebiliriz. Eğitici ve öğretici içerikler de üretilmektedir fakat bu tür içerikler hem üreticileri hem de tüketicileri bakımından az sayıdadır. İlgi çekici, tuhaf, eğlendirici içerikler, üreticisine en çok gelir getiren içeriklerdir. Bu nedenle içerik üreticiler, ilgi çekici olmak amacıyla zaman zaman şiddet de dahil olmak üzere her türlü yola başvurabilmektedir. Örneğin, Youtube'da içerik üreten Youtuberlar izlenme ve abone sayılarını arttırmak için insanları kandırdıkları, onlarla alay ettikleri anların videolarını çekip Youtube'da yayınlamaktadırlar; sokaktaki veya evdeki kişilerin alay konusu yapıldığı bu tür videolar, çoğunlukla videodaki kişilerin onayı alınmadan, habersizce çekilmekte ve internet kullanıcılarına sunulmaktadır. Beğeni üzerine kurulu bir dünya olduğundan hareketle, sosyal medyada olumsuz olayların, durumların dahi estetize edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim, ebeveynlerin çocuklarının görüntülerini paylaşmalarının sebebi de yalnızca tecrübeli olan diğer ebeveynlerden ya da uzmanlardan yardım almak gibi iyi niyetli bir tutum değildir; pek çok ebeveyn sosyal medyada popüler/fenomen olmak ve gelir elde etmek için çocuklarının yer aldığı içerikleri paylaşmaktadır. Youtube'da 3,43 milyon abonesi bulunan "Prenses Elif" kanalı, bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Prenses Elif ve benzeri kanallarda yer alan videolar, çoğunlukla çocukların odalarında veya ev ortamında çekilmektedir. Bunun yanı sıra, videoda gördüğümüz kişiler de anne babalardan ziyade çocukların kendisidir. Çocuklar, yer aldıkları (ve tam anlamıyla bir mahremiyet ihlali olan) bu videoların internet ortamında ne tür etkiler yaratacağını hesaplayamazlar. Bu nedenle, çocuğun rızası dahilinde de olsa videolarının çekilip yayınlanması, üstelik bunun para kazanmak amacıyla yapılması modern ve estetik bir barbarlıktır, diyebiliriz.

Çocukların doğumla kazandıkları hakların yanı sıra diğer haklarının ihlal edilmesi durumunda ebeveynlere, velayet hakkı sahibi oldukları için, söz konusu ihlalleri bertaraf etme sorumluluğu ortaya çıkar. Fakat çocuğun hak ihlalleri yalnızca üçüncü kişiler tarafından gerçekleşmez; kimi zaman bu hak ihlallerinin müsebbibi ebeveynlerin bizzat kendileri olabilir. Bu da çocuğun ebeveynlere karşı korunması gerekliliğini meydana getirir. Sosyal medya aracılığıyla çocuğun kişilik hakkının ihlali, çocuk haklarının ebeveynler tarafından ihlal edilme şekillerinden biridir (Akdi, 2016, s. 127-128). Bu anlatılanlardan yola çıkarak çocuğu tehlikelere karşı korumak ve çocuğun sahip olduğu hakların güvenliğini sağlamak, en başta ebeveynlerin sorumluluğundadır denilebilir. Bununla birlikte, sharenting veya oversharenting örneklerinde de görmüş olduğumuz gibi çocuğun haklarının ihlali zaman zaman ebeveynlerin bizzat kendileri tarafından da gerçekleştirilebiliyor. Çocuğun haklarının ebeveynler tarafından ihlal edilmesi durumunda devletin ve sivil toplum kuruluşlarının devreye girmesi ve bu ihlalleri önlemesi gerekir. Özellikle yasama, yürütme ve yargı organlarını bünyesinde barındıran ve bu bakımdan oldukça güçlü olan devlet aygıtı, hem (çocukların ve ebeveynlerin bilinçlendirilmesi amacıyla) eğitim alanında hem de çocukların sağlıklı ve güvenli bir ortamda büyümelerini sağlamak için yasama ve yargı alanlarında düzenlemeler/reformlar yapabilir.

Çocukların haklarının korunması ve gözetilmesi konusunda devletlere önemli görevler düşmektedir. Türkiye’de çocuğun kişi olarak korunmasının anayasal dayanağı anayasanın kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını düzenleyen 17. maddesidir (Akdi, 2016, s. 127). Madde 17’ye göre, herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Ayrıca, anayasanın 41. ve 42. maddelerinde ailenin korunması ve çocuk hakları düzenlenmiştir (<https://www.mevzuat.gov.tr>). Fakat bu maddeler, çocuklar açısından katılımcı bir anlayışı esas almamakta, yalnızca korumacı bir işlev sunmaktadır. 2013 yılında gerçekleştirilen 1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi’nde “Çocuğun İfade Özgürlüğü, Katılım Hakkı ve Medya: Hukuki Boyut” başlıklı sunumunda, Türkiye’nin ulusal mevzuatını çocukların medya ve kamusal alana katılımı çerçevesinde değerlendiren Artun Avcı’ya göre, Türkiye’deki mevzuat, çocukların kamusal alana katılımı ve fikirlerini ifade edebilmelerine yarayan ifade özgürlüğü hususlarında yetersiz kalmaktadır. Çocukların hak sahibi yurttaş kimliklerinin daha etkili hale gelmesi için, anayasal düzenlemelerde aktif bir özne sıfatıyla yer almaları gerekir. Mevcut mevzuat, çocuğu ilgilendiren adli ve idari işlemlerde, çocuğun kendini ifade etme hakkını kısıtlı bir düzeyde tutmaktadır. Çocukların etkin bir şekilde rol alamadığı bu tür hukuki düzenlemelerin, çocukların haklarını güvence altına almaları da mümkün görünmemektedir. Avcı, anayasanın çocuk dostu olmasının koşulunun, çocukların göstermelik değil; karar alma süreçlerindeki öznellik paylarının arttığı bir katılımı mümkün olacağını altını çizmiştir. Dolayısıyla, çocukların hukukun nesnesi olmaktan kurtarılması ve yetişkinlerin zihniyet dünyasında hakların öznesi olarak kurgulanması gerekir. Bu çerçevede, anayasanın ve ulusal mevzuatın Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne uyumlu hale getirilmesi elzemdir (Yöney, 2013, <https://m.bianet.org/>).

Türkiye’de çocukların dijital dünyada korunmasına yönelik önemli bir adım atılmıştır. Türkiye’nin öncülüğünde, çocukların dijital ortamlardaki mahremiyetlerini muhafaza etmek, hukuki sakın-

caları tanımlamak ve bilinç düzeyini arttırmak amaçlarıyla 24 Nisan 2025'te Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi imzalanmıştır. Eğitim, hukuk, sağlık alanından uzmanların ve en önemlisi çocukların katılımıyla hazırlanan sözleşme, 13 maddeden oluşmaktadır (Bakırhan, 2025, sabah.com.tr)

Bauman, Özgürlük adlı kitabında, mahremiyetin toplumsal baskılara karşı bir ilaç vazifesi gördüğünü belirtir. Ancak bunun mümkün olabilmesi için mahremiyet alanının özgürce girip çıkabildiği bir alan olması gerekir (Bauman, 2016, s. 73). Bu nedenle, mahremiyetin korunmasının (mahrem ve kamusal alan ayırımının ortadan kalktığı) çağımızda daha da önem kazanması gerektiği unutulmamalı ve gerekli adımlar atılmalıdır.

Sosyal medyada çocukları korumak ve onların mahrem alanlarının güvenliğini sağlamak ne yalnızca ebeveynlerin ne devletlerin ne de sosyal medya platformlarının görevidir; bu konudan herkes sorumludur ve sorumluluklarını yerine getirmelidir. Artık bir zorunluluk haline gelen, fakat hâlihazırda uygulamada göremediğimiz dijital medya okuryazarlığı dersinin küçük yaşlardan itibaren okutulmaya başlaması, sosyal medyanın içinde barındırdığı tehlikelere yönelik toplum tabanında bir farkındalık oluşmasına zemin hazırlaması bakımından oldukça önemlidir. Zira eğitim, her alanda olduğu gibi dijital medya alanında da sorunları çözüme kavuşturabilecek bir niteliğe sahiptir.

Kaynakça

- Akyüz, Emine (2012). Çocuk hukuku: Çocukların hakları ve korunması, Pegem Ankara: Akademi Yayınları.
Bauman, Z., Lyon, David (2016). Akışkan gözetim (çev. Elçin Yılmaz). Ayrıntı Yayınları.
Bauman, Z. (2017). Küreselleşme: Toplumsal sonuçları (çev. Abdullah Yılmaz). Ayrıntı Yayınları.
Bauman, Z. (2016). Özgürlük (Çev. Kübra Eren). Ayrıntı Yayınları.
Bauman, Z. (2018). Siyaset Arayışı (Çev. Tuncay Birkan). Metis Yayınları.
Byung-Chul, H. (2017). Şeffaflık Toplumu (Çev. Haluk Barışcan). Metis Yayınları.
Giddens, A. (2018). Mahremiyetin Dönüşümü (Çev. İdris Şahin). Ayrıntı Yayınları.
Sennett, R. (2016). Kamusal İnsanın Çöküşü (Çev. Serpil Durak ve Abdullah Yılmaz). Ayrıntı Yayınları
Virilio, Paul (2003). Enformasyon Bombası, Çeviri: Kaya Şahin, Metis Yayınları, İstanbul

Makaleler

- Akdi, M. (2016). Ana-Babanın Çocuğun Fotoğraf ve Görüntülerinin Sosyal Medyada Yayınlanmasından Doğan Sorumluluğu. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22 (3), ss: 123-144.
Aslan, S. ve Durmuş, E. (2020). Okul öncesi dönemde güncel bir ebeveyn davranışı: Sharenting. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 4 (1), 1 Mart 2020 ss:135-151.
Atatanır, Hicran (2022). Çocukluk Olgusunun ve Çocuk Haklarının Tarihsel Gelişimi, Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 2 (2).
Blum-Ross, A. ve Livingstone, S. (2017). "Sharenting," parent blogging and the boundaries of the digital self. Popular Communication -The International Journal of Media and Culture, 15 (2), ss. 110-125 .
Çakır, M. (2017). Sosyal medya ve gösteri. 27.01.2021 tarihinde <https://mukaddercakir.wordpress.com/tag/sosyal-medya-ve-gosteri/adresinden-edinilmistir>.
Çimke, S., Yıldırım G., Dilek, S. ve Polat, S. (2018). Sosyal medyada çocuk hakkı ihlali. Güncel Pediatri Dergisi, 16 (2).
Dirican, R. (2018). Tarihi süreçte çocukluk ve çocuk hakları. Çocuk ve Gelişim Dergisi (ÇG-D), 2 (2), ss: 51-62.
Duman, Ö. D. (2024). Dijital ebeveynlik: sharenting bağlamında ünlü futbolcuların dramaturjik paylaşımları. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 47, ss: 224-247.
Erişir, R. M. ve Erişir, D. (2018). Yeni medya ve çocuk: Instagram özelinde "sharenting" ("Paylaşanabalık") örneği. Yeni Medya, 4, ss: 50-64
Esgin, E. ve Gündür İ. (2022). Çocuk hakları perspektifinden sharenting: hukuksal yansımalar. Social Science Development Journal, 33 (7), ss. 392-402.
Ferrera, P. vd. (2023). "Sharenting": Sosyal medyada çocuklar hakkında hassas ilgilerin paylaşılmasının tehlikeleri. The Journal of Pediatrics. 257, 113322. 09.05.2025 tarihinde [https://www.jpeds.com/article/S0022-3476\(23\)00018-5/fulltext](https://www.jpeds.com/article/S0022-3476(23)00018-5/fulltext) adresinden edinilmiştir.

- Gültekin, E. (2018). Çocuğun kişilik hakkının ana-baba tarafından sosyal medya aracılığıyla ihlalinin hukuki görünümü. Çocuk ve Medeniyet Dergisi, 3(5), ss: 103-143.
- İnan K., Gamze U. ve Kaya, U. (2018). Bir ebeveynlik pratiği olarak sharenting. Current Debates in Education, 5, ss: 471-485.
- Kopuz, T., Turgut, Y.E. ve Aslan, A. (2022). Sharenting: Kavramsal Bir Çözümleme. Intermedia International e-Journal, 9(17) 379-390.
- Koydemir, S. (2018). “Sharenting” çağında çocukları korumak, 11.01.2025 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/pembekar/doc-dr-selda-koydemir/sharenting-caginda-cocuklari-korumak-2614994> adresinden edinilmiştir..
- Morozov, E. (2012). Sosyalliğin ve umumiyetin zorbalığı: Siberflanörün ölümü (Çev. Elçin Gen). 04.01.2025 tarihinde <https://www.e-skop.com/skopbulten/sosyalligin-ve-umumiyetin-zorbaligi-siberflanorun-olumu/568> adresinden edinilmiştir.
- Salı, J. (2012). Yeni medya okuryazarlığı, Yeni Medya ve ... (içinde) (Ed. Deniz Yengin). Anahtar Kitaplar.
- Serçemeli, C. (2020). Ebeveynlerin sosyal medyadaki “over-sharenting” davranışlarının hukuki açıdan değerlendirilmesi. URAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, 12 (48), ss.229-237.
- Tam, M. S. ve Babacan, K. (2024). Çocuk influencer(lar) sorunu: Mahremiyetin ihlali”, Dijital Mahremiyetin Boyutları: Dijital Alanda Araştırmalar ve Tartışmalar (içinde) (Edit.Kahraman Gökalp, E. ve Yıldız, İ.). İstanbul Üniversitesi Yayınevi, ss. 137-151.
- Omuralieva, N., Güneş Peschke, S. ve Peschke, L. (2024). Anne ve Babanın Sosyal Medyada Çocukları ile İlgili Paylaşımlarına İlişkin Hukuki Bir Değerlendirme, Hukuk Fakültesi Dergisi,7, ss.863-886. Doi: <https://doi.org/10.51120/NEUHFD.2024.142>
- Özen, N. B. (2025). Ebeveynlerin sosyal medyada çocukları üzerinden elde ettikleri kazancın çocuk malları kapsamında incelenmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 61, ss: 531-562
- Özkaya, P. (2023). Dijital dünyada çevrimiçi riskler, bilişim suçları ve mağdur çocuk. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 53, ss. 13-42.
- Uğurlu, Z. ve Gülşen, İ. (2014). Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1 (1), ss. 1-24.
- Yüksel, M. (2003). Mahremiyet hakkı ve sosyo-tarihsel gelişimi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 58 (1), Ss. 181-223.
- Zorluoğlu Yılmaz, A. (2021). Sharenting ve velayet hakkının sınırları. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 29 (4), ss. 3383 - 3417.
- İnternet Erişimleri
- Açık, Deniz (22.10.2021). “Sosyal Medyada Çocuk Fotoğraflarını Konum Bilgisiyle Paylaşmak Riski Artırıyor”, 16.06.2025 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/sosyal-medyada-cocuk-fotograflarini-konum-bilgisiyle-paylamak-riski-artiriyor/2399753> adresinden edinilmiştir.
- Bakırhan, Mustafa (2025). “Dünyada Bir İlk: Çocukların Dijital Hakları İçin Tarihi Sözleşme”, 07.05.2025 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/egitim/cocuklarin-dijital-haklari-icin-tarihi-sozlesme-7339444> adresinden edinilmiştir.
- Child Rescue Coalition (2018). Kids for Privacy Campaign, 16.06.2025 tarihinde <https://childrescuecoalition.org/kids-privacy-campaign> adresinden edinilmiştir.
- “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme: Yazılı Maddeler”, 27.01.2021 tarihinde <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> adresinden edinilmiştir.
- Çocuk Hakları Bildirgesi, 29.04.2025 tarihinde <https://hukukbook.com/cocuk-haklari-bildirgesi/> adresinden edinilmiştir.
- Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, 30.04.2025 tarihinde https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/cocukhaklarininkullanilmasinailiskin.pdf adresinden edinilmiştir.
- “Declaration of the Rights of the Child, 1959”, 30.04.2025 tarihinde <https://www.humanium.org/en/declaration-rights-child-2/> adresinden edinilmiştir.
- “Geneva Declaration of the Rights of the Child, 1924”, 29.04.2025 tarihinde <https://www.humanium.org/en/geneva-declaration/> adresinden edinilmiştir.
- Popov, Cristina (2024). “Sharenting’in Etkisi. Çocuğunuz için bugün oluşturduğunuz dijital kimliğin geleceğini nasıl etkileyebileceği”, 15.06.2025 tarihinde <https://www.bitdefender.com/en-us/blog/hotforsecurity/the-impact-of-sharenting-how-the-digital-identity-you-create-for-your-child-today-could-affect-their-future> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 29.01.2021 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden edinilmiştir.

Özel, Buse (02.02.2024). "Ailelere Sharenting Uyarısı", 16.06.2025 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ailelere-sharenting-uyarisi-42399869>, adresinden edinilmiştir.

University of Michigan Health System (2015). "Sharenting" Trends: Do parents share too much about kids on social media?, 11.01.2021 tarihinde <https://phys.org/news/2015-03-sharenting-trends-parents-kids-social.html> adresinden edinilmiştir.

Vigderman, Aliza (2025). "Ebeveynlerin Sosyal Medya Alışkanlıkları: 2021", 15.06.2025 tarihinde <https://www.security.org/digital-safety/parenting-social-media-report/> adresinden edinilmiştir.

"Youtube, Çocuk Videolarındaki Yorum Bölümünü Kapatma Kararı Aldı" 01.06.2025 tarihinde <https://www.haberler.com/youtube-cocuk-videolarinda-yorum-bolumunu-devre-11792097-haberi/> adresinden edinilmiştir.

Yöney, Yüce. "Çocuklar Hukukun Nesnesi Değil, Hakların Öznesi Olmalı", 11.01.2021 tarihinde <https://m.bianet.org/bianet/print/151305-cocuklar-hu-kukun-nesnesi-degil-haklarin-oz-nesi-olmali> adresinden edinilmiştir.